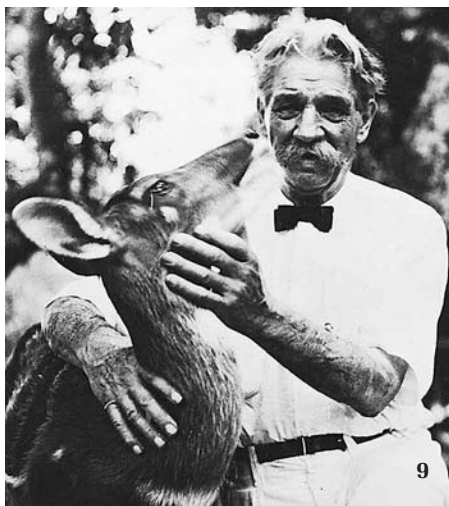

zajišťoval barrandovský kameraman Jiří Stöhr a zpravodaje výpravy dělal novinář a spisovatel Petr Bárta. Expedice úspěšně projela Afrikou, ale na hranicích Gabonu byla zastavena, úřady jí nepovolily vjezd do země. Byl to těžko vysvětlitelný postoj tehdejší gabonské vlády. Zklamaní cestovatelé dosáhli alespoň, že dary pro lambarénskou nemocnici předali jejím představitelům na palubě lodi, kterou výprava přepřela z přístavu Point Noir do nigerijského Lagosu. Poděkování jim přijela vyjádřit Rhena Eckert-Schweitzerová a Walter Munz. Při návratu do Evropy výpravu v Marseille dostihla 21. srpna zpráva o okupaci Československa. Osudy této expedice podrobně popsal P. Bartůněk ve své knize *Za džunglí je Lambaréné* (Magnet, Praha 1969).

Po 20 letech se připravovala nová expedice a 17. listopadu 1988 vyjel ze Staroměstského náměstí nákladní vůz Liaz se 6 cestovateli. Výprava se konala pod záštitou a s finanční podporou rektora UK v Praze a tentokrát šťastně dorazila do cíle v Lambaréné, kde předala dary – nástroje pro chirurgii, oftalmologii a stomatologii, ochranné zdravotnické pomůcky a aparát pro solární ohřev vody.

Dne 8. května 1965 byl v Basileji založen švýcarský spolek pro podporu Schweit-

9 Schweitzer jako milovník zvířat a zvířata milující Alberta Schweitzera. Vyléčená antilopa navštěvovala svého zachránce i v jeho pracovně. Snímek z archivu autora

zerovy nemocnice v Gabonu – Schweizer Hilfsverein für das Albert-Schweitzer-Spital in Lambaréné. Vydává pravidelně zprávy z Lambaréné (Berichte aus Lambaréné) a informuje o svých aktivitách. Číslo 117

z dubna 2014 připomnělo, že v r. 2015 uplyne 50 let od Schweitzerovy smrti a budou pořádány akce vzpomínající na jeho život i díla etiky úcty k životu. Ve zprávách se dovídáme také o dalších projektech rozvíjejících Schweitzerovy myšlenky, mezi které patří ekologické centrum Centre Ecologique Albert Schweitzer, sídlící ve švýcarském Neuchâtelu. Založili ho v r. 1978 bývalí Schweitzerovi spolupracovníci z Lambaréné Maurice Lack a Willy Randin. Centrum v současné době bojuje proti dramatickému ničení afrických lesů, jehož následkem se Sahara rychle rozšiřuje na jih. Záchrana lesů má umožnit místním zemědělcům žít i nadále v jejich vesnicích a bránit je tak před hladem a chudobou. V Günsbachu existuje archiv a muzeum Alberta Schweitzera, které uchovává památky na působení tohoto lékaře a současně sleduje zprávy o šíření jeho dědictví v tisku všech zemí.

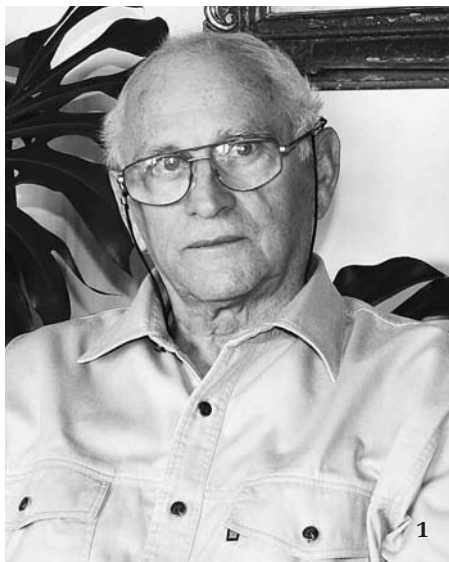
Na závěr této vzpomínky uvedme ještě jeden citát z jeho spisů: „Vědec nemá žít jen vědět, obchodník jen obchodu, umělec jen umění. Opravdu kladný postoj k životu vyžaduje od každého, aby část svého života obětoval jiným.“

Albert Einstein vyjádřil svůj obdiv a úctu k Albertu Schweitzerovi stručnou větou: „Konečně muž v tomto tragickém století.“

Ondřej Dostál

Vítězslav Orel – Mendelovský badatel a světově uznávaný vědec

Dne 13. srpna 2015 nás opustil doc. RTDr. Vítězslav Orel, DrSc. Společně s prof. Jaroslavem Kříženeckým byl nejvýznamnějším poválečným badatelem věnujícím se Gregoru Johannu Mendelovi. Rád bych ve vzpomínce byl osobnějším, přesto si nedovolím opomenout stručný životopis této výjimečné osobnosti. Narodil se 29. května 1926 v Lískovci u Koryčan. Jeho otec v něm pěstoval zájem o přírodu a chov zvířat, a proto po studiu a maturitě na kyjovském gymnáziu se stal řádným studentem Vysoké školy zemědělské v Brně, kde získal titul doktora technických věd. Během studia vysoké školy navštěvoval přednášky J. Kříženeckého o genetice ve šlechtitelství zvířat. Tou dobou byly tzv. mendelismus a morganismus považovány za reakční pavědy a nebylo je možné přednášet. Vítězslav Orel pak nastoupil do Výzkumného ústavu drůbežářského průmyslu v Brně, kde pracoval jako výzkumný pracovník. Pro své názory byl koncem 50. let přesunut do výroby mimo Brno. Roku 1963 byl rehabilitován prof. Kříženeckým, který nejen ovlivnil V. Orela při jeho studiích, ale pracoval i na znovuoživení Mendelova muzea – Mendeliana MZM (Moravské zemské muzeum) v prostoru Augustiniánského opatství sv. Tomáše na Starém Brně. Společně se tak stali ochránci odkazu G. J. Mendela a postarali se o vytvoření vědeckých cílů této muzejní institu-

1 Vítězslav Orel zasvětil svůj vědecký život objasňování souvislostí výzkumu Gregora Johanna Mendela. Foto z rodinného archivu V. Orela

ce. V čele muzea V. Orel stanul r. 1965 (po náhlém úmrtí prof. Kříženeckého) a vedl ho až do r. 1991, kdy byl nucen se vzdát veřejných funkcí kvůli zdravotním komplikacím. Roku 1969 mu byla na Vysoké škole veterinární v Brně udělena akade-

mická hodnost docenta. O 20 let později byl oceněn Univerzitou Karlovou v Praze, kde získal titul DrSc.

Vítězslav Orel zaměřil svou vědeckou činnost k výzkumu práce G. J. Mendela a souvislostí s vědeckým badáním na Moravě. Zcela jednoznačně prokázal roli opata Nappa v Mendelových výzkumech a ovlivnění Mendela historickým vývojem šlechtitelství na Moravě. Je autorem více než 200 vědeckých publikací, stál za zrodem časopisu Folia Mendeliana, který ve své době představoval základní informační zdroj o Mendelovi a jeho práci. Pro Živu napsal článek k 180. výročí narození Mendela (2002, 3: 98–100). Zhoršující se zdravotní stav nebyl V. Orelvi limitem. Jako jeden z mála českých autorů byl zařazen do publikací prestižního nakladatelství Oxford University Press – jeho kniha o Mendelovi vydaná tímto nakladatelstvím patří mezi špičkové monografie věnované historicky významné vědecké osobnosti.

Měl jsem možnost se setkat s panem docentem poměrně pozdě, až v r. 2008. Netrpělivě jsem vyčkával termín, kdy jsem byl objednan na návštěvu, a stále si vybavuji nervozitu, která mne svazovala v předstávě tohoto setkání. Poznal jsem v něm osobnost, která žila Mendelem a spojovala souvislosti pro nás málo zjevné. Jeho otevřená mysl a do posledních chvil zaujetí pro historii vědy bylo neuvěřitelné a motivující.

Při vědeckém úspěchu žil plný život s manželkou Olgou, synem Markem a později i vnoučaty. S Vítězslavem Orelm jsme přišli o data k rozvoji genetiky u nás po druhé světové válce i o jedinečný zdroj informací k Mendelovu životu a pozadí jeho výzkumů. Přesto nám zůstalo dílo, které si dovoluji nazvat nesmrtelné. Čest jeho památce.